

คำเรียกสีในภาษามือไทย Color Terms in Thai Sign Language

มุกดา กุดตุ้ม^{1*} พวงผกา จันยาววงศ์¹ มุกดา บุญมี¹ รัชณี เพ็ชรพูล¹ และสิรินทรา ฤทธิเดช¹
Mookda Koodduderm^{1*}, Peoungpaka Janyawong¹, Mookda Boonmee¹, Ratchanee Phetphoon¹
and Sirintra Rittidech¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคำเรียกสีพื้นฐานและคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษามือไทย ผู้เขียนได้วิเคราะห์และจัดกลุ่มดังนี้ 1) พบคำเรียกสีพื้นฐานในภาษามือไทยมี 2 วิธี จำนวน 10 สี ดังนี้ 1.1) ใช้การชี้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย มีทั้งหมด 3 สี คือ สีแดง สีดำ และสีขาว 1.2) ใช้ตัวสะกดนิ้วมือไทยตัวอักษรตัวแรก (initial signlanguage) และการเคลื่อนไหวแทนท่ามือสีต่าง ๆ มีทั้งหมด 7 สี คือ สีม่วง สีนํ้าเงิน สีเขียว สีชมพู สีฟ้า สีเหลือง และสีเทา 2) พบคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษามือไทยมี 3 วิธี จำนวน 10 สี ดังนี้ 2.1) คำเรียกสีพื้นฐานประสมกับคำขยายเพื่อบอกความเข้ม อ่อนของสี จำนวน 4 สี ได้แก่ สีแดงเข้ม สีเขียวเข้ม สีเขียวอ่อน และสีนํ้าเงินอ่อน 2.2) ใช้คำเรียกสิ่งเฉพาะ สิ่งของ เป็นคำเรียกสี จำนวน 3 สี ได้แก่ สีทอง สีเงิน และสีครีม 2.3) ยืมท่ามือจากภาษามืออเมริกันมาใช้เป็นคำเรียกสี จำนวน 3 สี ได้แก่ สีนํ้าตาล สีส้มและสีเทา

คำสำคัญ: คำเรียกสี ภาษามือไทย คำเรียกสีพื้นฐาน คำเรียกสีไม่พื้นฐาน

Abstract

This article aims to study basic color terms and non-basic color terms in Thai Sign Language. We analyzed and categorized them. The findings revealed that 1) there were two methods of the basic color terms: 1.1) pointing the parts of body: red, black, and white and 1.2) using initial sign language as Fingerspelling and handshape movement: purple, dark blue, green, pink, blue, yellow, and khaki. On the other hand, 2) there were three methods on the non-basic color terms for 10 colors: 2.1) mixing basic color terms with levels of strong and weak colors: dark red, dark green, light green, light blue, and dark blue, 2.2) defining specific things: gold, silver, and cream, 2.3) borrowing from American sign language words: brown, orange, and grey.

Keywords: color terms, Thai Sign Language, basic color terms, non-basic color terms

บทนำ

ภาษามือเป็นอีกหนึ่งภาษาของชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย คนหูหนวกใช้ภาษามือในการสื่อสารแทนการพูดของคนทั่วไป (ราชภรณ์, 2551) คนหูหนวกทั่วโลกสื่อสารด้วยการใช้ “ภาษามือ” ภาษามือของแต่ละชาติมีคำศัพท์และไวยากรณ์หรือกฎระเบียบการเรียงคำแตกต่างกันนั้นคือ ภาษามือไม่ได้เป็นภาษาสากลที่คนหูหนวกทุกชาติใช้สื่อสารกันได้ คำศัพท์ภาษามือส่วนหนึ่งเป็นการใช้ “ภาษามือธรรมชาติ” หรือการเคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายตามธรรมชาติซึ่งคนทั่วไปที่มีการได้ยินอาจเข้าใจความหมายได้ แต่การเคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ มีรูปแบบจำกัดไม่เพียงพอต่อการสื่อสารที่ต้องใช้คำศัพท์ “ท่ามือประดิษฐ์” ต่อมาจึงมีการกำหนดคำศัพท์ภาษามือโดยใช้ “ท่ามือประดิษฐ์” ซึ่งยากที่จะคาดเดาความหมายหากไม่ได้เรียนรู้มาก่อนแต่ยังคงมีรากฐานจากวิถีชีวิตวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภูมิประเทศ สภาพแวดล้อม และธรรมชาติของแต่ละท้องถิ่น สำหรับผู้ที่กำหนดภาษามือ คือ คนหูหนวก ผู้ที่เกี่ยวข้องกับคนหูหนวก เช่น

¹ วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล นครปฐม 73170

¹ Ratchasuda College Mahidol University, Nakhonpathom, 73170

*Corresponding author: e-mail: mookda.kood@hotmail.com

Received: December 30, 2020, Accepted: February 24, 2021, Published: March 15, 2021

ครูสอนภาษามือ ล่ามภาษามือ ผู้ปกครองคนหูหนวกและนักวิชาการ เป็นต้น ส่วนวิธีการพิจารณาคำศัพท์ภาษามือมีการพิจารณาผ่านกลุ่มบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยินดังกล่าว โดยใช้วิธีพิจารณาจากการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นสร้างข้อตกลงและมีมติร่วมกันเพื่อเลือกศัพท์ที่สื่อสารได้ตรงกับความหมาย โดยคำนึงถึงความเหมาะสมในการสื่อสารมากที่สุด วิธีการสร้างคำศัพท์ภาษามือ มี 3 ลักษณะ คือ 1) ใช้ศัพท์ภาษามือที่มีอยู่เดิมมาประสมหรือปรับเปลี่ยน 2) กำหนดศัพท์หรือทำศัพท์ภาษามือใหม่ 3) ใช้คำศัพท์ภาษามือของต่างประเทศซึ่งมักนิยมใช้ภาษามืออเมริกันมากกว่าภาษาอื่น (สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย, 2548) ทั้งนี้ร้อยละ 52 ของภาษามือไทยได้รับอิทธิพลมาจากภาษามืออเมริกัน (จิตประภา, 2542)

เนื่องจาก Berlin และ Kay ได้สร้างทฤษฎีของคำเรียกสีพื้นฐานในปี 1969 คำเรียกสีพื้นฐานที่เป็นสากลได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางในหลายภาษารวมถึงภาษามือมีการศึกษาคำศัพท์สีพื้นฐานในภาษามือ 10 ภาษา แสดงให้เห็นว่าสำหรับคำเรียกสีของภาษามือนั้นเป็นไปตามรูปแบบสากล (James, 1989)

คำเรียกสีในภาษามือไทยพบการศึกษาเกี่ยวกับคำเรียกสีในภาษามือไทยไม่มากนักผู้เขียนได้สนใจศึกษาคำเรียกสีพื้นฐานและคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษามือไทย ผ่านแนวคิดวิวัฒนาการคำเรียกสีพื้นฐานของ Berlin และ Kay (1969)

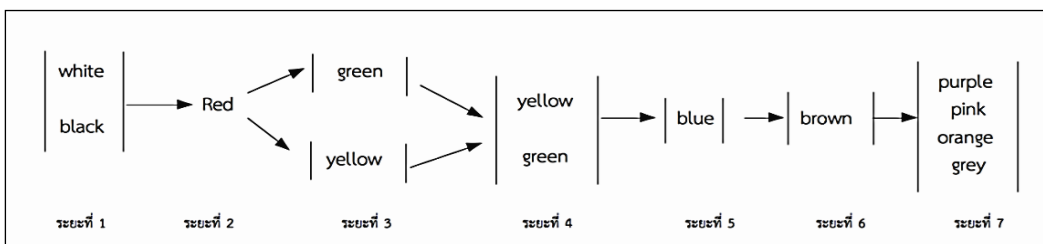
วิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐาน

การศึกษาคำเรียกสีพื้นฐานและคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษามือไทย โดยนำแนวคิดวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานของ Berlin และ Kay (1969) มาเทียบเคียง ซึ่งผู้เขียนได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกสีพื้นฐานและคำเรียกสีไม่พื้นฐาน ดังนี้

คำเรียกสีพื้นฐาน

Basic Color Terms: Their Universality and Evolution (Berlin และ Kay, 1969) ได้ตีพิมพ์เผยแพร่คำเรียกสีในภาษาต่าง ๆ ทั่วโลก ในหนังสือ โดยอธิบายว่า คำเรียกสีแต่ละประเทศมีลักษณะเฉพาะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ประเพณีและวัฒนธรรม มีคำเรียกสีพื้นฐานตั้งแต่ 2 คำ จนถึง 11 คำ และได้ข้อสรุปว่า คำเรียกสีพื้นฐานที่เป็นสากลทั่วโลกมีจำนวนมากถึง 11 คำ และได้เสนอคำจำกัดความหรือเกณฑ์ในการพิจารณาคำสีพื้นฐาน สรุปได้ดังนี้

1. คำเรียกสีพื้นฐานต้องเป็นคำเดี่ยว (monolexemic) เป็นคำที่ความหมายของคำนั้น ไม่สามารถแปลหรือตีความได้จากส่วนใดส่วนหนึ่งของคำ เช่น red เป็นคำเรียกสีพื้นฐาน แต่ reddish เป็นคำเรียกสีไม่พื้นฐาน เป็นต้น
2. ความหมายของคำเรียกสีนั้นจะต้องไม่ซ้อนหรือรวมความหมายของอีกคำหนึ่ง
3. ต้องไม่ใช่คำที่ใช้ความหมายแคบ เพื่อเรียกวัตถุประเภทใดประเภทหนึ่งเท่านั้น
4. ต้องเป็นคำที่ฝังใจ (psychologically salient) กล่าวคือ เป็นคำที่ผู้บอกภาษาพูดขึ้นก่อนและรับรู้ว่าเป็นคำศัพท์ที่เด่นชัดในภาษาของผู้บอกภาษารวมถึงปรากฏในแวดวงของผู้บอกภาษาทุกคนอย่างสม่ำเสมอ
5. คำใดที่นำสงสัยว่าจะเป็นคำเรียกสีพื้นฐานหรือไม่ ให้ดูปรากฏการณ์ทางไวยากรณ์ถ้าเหมือนกับคำเรียกสีพื้นฐานอื่น ๆ ให้ถือว่าเป็นคำเรียกสีพื้นฐานด้วย
6. คำเรียกสีที่หมายถึงสีเดียวกับวัตถุไม่ถือว่าเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน
7. คำยืมจากภาษาอื่นไม่ถือว่าเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน
8. คำเรียกสีที่มีโครงสร้างหน่วยคำที่ซับซ้อน (morphology complexity) ซึ่งไม่ถือว่าเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน

ภาพที่ 1 วิวัฒนาการคำเรียกสี (Berlin and Kay, 1969)

Berlin และ Kay (1969) ได้อธิบายไว้ว่า คำเรียกสีในภาษาต่าง ๆ จะมีลำดับขั้นวิวัฒนาการอยู่ 7 ระยะ และในแต่ละระยะจะมีคำเรียกสีที่เป็นสากล ดังนี้

ระยะที่ 1 ถ้าภาษาใดมีคำเรียกสี 2 สี 2 สีนั้นจะเป็นสีขาว (white) และสีดำ (black)

ระยะที่ 2 ถ้าภาษาใดมีคำเรียกสี 3 สี สีที่ 3 จะเป็นสีแดง (red)

ระยะที่ 3 ถ้าภาษาใดมีคำเรียกสี 4 สี สีที่ 4 จะเป็นสีเขียว (green) หรือ สีเหลือง (yellow)

ระยะที่ 4 ถ้าภาษาใดมีคำเรียกสี 5 สี สีที่ 5 จะเป็นสีเหลือง (yellow) หรือ สีเขียว (green) ซึ่งสลับกับสีที่ 4

ระยะที่ 5 ถ้าภาษาใดมีคำเรียกสี 6 สี สีที่ 6 จะเป็นน้ำเงิน (blue)

ระยะที่ 6 ถ้าภาษาใดมีคำเรียกสี 7 สี สีที่ 7 จะเป็นน้ำตาล (brown)

ระยะที่ 7 ถ้าภาษาใดมีคำเรียกสีมากกว่า 8 สี สีต่อไปจะเป็น สีม่วง (purple) สีชมพู (pink) สีส้ม (orange) หรือ สีเทา (gray)

ในประเทศไทยนั้น มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับคำเรียกสีในภาษาไทยพบว่า ในสมัยธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ โดยศึกษาจากรวบรวมทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนวรรณกรรมแห่งชาติรวบรวมโดย สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ ซึ่งในสมัยธนบุรีใช้วรรณกรรม 10 เรื่อง มีคำเรียกสีพื้นฐาน 6 คำ คือ สีขาว สีดำ สีแดง สีเหลือง สีเขียว และสีม่วง ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ศึกษารวบรวมในช่วงปี พ.ศ. 2329 - พ.ศ. 2487 รวม 158 ปี ใช้วรรณกรรม 680 เรื่องมีคำเรียกสีพื้นฐาน 12 คำ คือ สีขาว สีดำ สีแดง สีเหลือง สีเขียว สีชมพู สีส้ม สีฟ้า สีม่วง สีเทา สีน้ำเงิน และสีน้ำตาล ซึ่งมีคำเรียกสีพื้นฐานเกิดขึ้นอีก 3 คำ พบครั้งแรกในสมัย รัชกาลที่ 1 มีสีเทา และสีน้ำเงิน และคำเรียกสีน้ำตาล พบในสมัยรัชกาลที่ 2 (ธนบุรี 2557) ซึ่งในประเทศไทยนั้น ยังมีกลุ่มชนที่ใช้ภาษาอื่น ๆ ที่เป็นภาษาของกลุ่มชนนั้น รวมถึงงานวิจัยของ ศราวุธ (2561) ได้ศึกษาคำเรียกสีและมโนทัศน์เกี่ยวกับสีในภาษาล้านนา พบว่าคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนา ช่วงสมัยที่ 5 พ.ศ. 2504-2560 ที่พบเอกสารประเภทกฎหมาย กวีนิพนธ์ ตำนาน ตำรา นวนิยาย นิทาน พจนานุกรม พระพุทธศาสนา เพลง ภาษิต ปริศนาคำทาย เรื่องสั้น และปกิณกะ จำนวน 12 คำ ได้แก่ สีขาว สีดำ สีแดง สีเขียว สีเหลือง สีน้ำเงิน สีน้ำตาล สีม่วง สีชมพู สีส้ม สีเทา และสีฟ้า อีกทั้ง พิกุล (2561) ก็ได้ศึกษาคำเรียกสีในภาษาไทยถิ่นอีสาน พบว่า คำเรียกสีพื้นฐานมีจำนวน 12 คำ ได้แก่ สีขาว สีดำ สีแดง สีเขียว สีเหลือง สีน้ำเงิน สีน้ำตาล สีม่วง สีชมพู สีส้ม สีเทา และสีฟ้า

สำหรับภาษามือ James (1989) ได้ทำการศึกษาคำศัพท์สีพื้นฐานในภาษามือ 10 ภาษา แบ่งเป็น 7 กลุ่ม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ภาษามือเกาะพรวินแดนซ์ มีคำเรียกสีพื้นฐาน 2 สี คือ สีขาว และสีดำ

2. ภาษามืออเมริกัน และ ภาษามือจีน มีคำเรียกสีพื้นฐาน 4 สี คือ สีขาว สีดำ สีแดง และสีเทา ที่ต่างกัน คือ ภาษามือจีนมีสีเหลืองแต่ไม่มีสีเทา

3. ภาษามือฝรั่งเศส มีคำเรียกสีพื้นฐาน 1 สี คือ สีดำ

4. ภาษามือฮ่องกง มีคำเรียกสีพื้นฐาน 6 สี คือ สีขาว สีดำ สีแดง สีเหลือง สีเขียว และสีน้ำเงิน

5. ภาษามือชาวคูดิวาระเบีย มีคำเรียกสีพื้นฐาน 7 สี คือ สีขาว สีดำ สีแดง สีเหลือง สีเขียว สีน้ำเงิน และสีน้ำตาล

6. ภาษามือญี่ปุ่น ภาษามือไต้หวันและภาษามืออินเดีย มีคำเรียกสีพื้นฐาน 8 สี คือ สีขาว สีดำ สีแดง สีเหลือง สีเขียว สีน้ำเงิน สีน้ำตาล และสีม่วง ที่ต่างกัน คือ ภาษามืออินเดียมีสีเทาแต่ไม่มีสีม่วง

7. ภาษามือออสเตรเลีย มีคำเรียกสีพื้นฐาน 9 สี คือ สีขาว สีดำ สีแดง สีเหลือง สีเขียว สีน้ำเงิน สีน้ำตาล สีม่วง และสีชมพู

ต่อมา Hollman (2010) ได้ศึกษาคำศัพท์สีในภาษามือเอสโตเนีย (ESL) พบว่ามีคำเรียกสีพื้นฐาน 11 สี คือ สีขาว สีดำ สีแดง สีเขียว สีเหลือง สีน้ำเงิน สีน้ำตาล สีม่วง สีชมพู สีส้ม และสีเทา แสดงให้เห็นว่า สำหรับคำเรียกสีของภาษามือนั้นเป็นไปตามรูปแบบสากลเช่นกัน

คำเรียกที่ไม่พื้นฐาน

- พิกุล (2561) ได้ศึกษาทฤษฎีการสร้างคำเรียกที่ไม่พื้นฐาน 7 วิธี ได้แก่
1. การนำคำเรียกพื้นฐานประสมกับคำขยายเพื่อบอกความเข้ม สว่างของสี เช่น สีเขียวอ่อน และสีน้ำตาลเข้ม
 2. การนำคำเรียกพื้นฐานประสมกับคำเรียกพื้นฐาน เช่น สีแดงสด และสีแดงส้ม
 3. การนำคำเรียกพื้นฐานประสมกับคำเรียกที่ไม่พื้นฐาน เช่น สีแดงอิฐ
 4. การนำคำเรียกพื้นฐานประสมกับคำเชื่อมและคำเรียกพื้นฐาน เช่น สีชมพูอมส้ม สีน้ำเงินผสมม่วง และสีน้ำเงินเกือบดำ
 5. การนำคำเรียกพื้นฐานประสมกับชื่อเฉพาะโดยนำชื่อของพืช ชื่ออวัยวะสัตว์ และชื่อสิ่งของต่าง ๆ เช่น สีม่วงเปลือกมังคุด สีขาวไข่มุก และสีฟ้าผาอิซตัน
 6. การใช้คำเรียกสิ่งเฉพาะ พืช สัตว์ สิ่งของ เป็นคำเรียกสี เช่น สีคราม สีทอง และสีเลือดหมู
 7. การใช้คำในภาษาอื่นเป็นคำเรียกสี เช่น สีบลอนด์ สีโอลด์โรส และสีครีม สอดคล้องกับ ฌรณรงค์ภรณ์ (2556) พบการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน 3 วิธีเช่นเดียวกันในข้อ 1, 2, และ 6 รวมถึง ศรารุช (2561) ก็พบทฤษฎีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน 4 ทฤษฎีหลักเช่นเดียวกันในข้อ 1, 2, 4 และ 6 โดยใช้ทฤษฎีที่ 2 เป็นทฤษฎีหลักที่ใช้มากที่สุด รองลงมาเป็นทฤษฎีที่ 4 และส่วนทฤษฎีที่ 1 และ 6 มีการใช้เท่า ๆ กัน

คำเรียกสีในภาษาไทย

สำหรับคำเรียกสีในภาษาไทย ผู้เขียนได้ศึกษาจากหนังสือภาษาไทย เล่ม 2 (ฉบับปรับปรุงแก้ไข) ในหัวข้อ “สี” พบคำเรียกสีพื้นฐานและคำเรียกสีไม่พื้นฐาน ดังนี้

คำเรียกสีพื้นฐาน

จากการศึกษาคำเรียกสีพื้นฐานของ Berlin และ Kay (1969) สรุปได้ว่า คำเรียกสีพื้นฐานที่เป็นสากลมีจำนวนมากที่สุด 11 สี คือ สีขาว สีดำ สีแดง สีเขียว สีเหลือง สีน้ำเงิน สีน้ำตาล สีม่วง สีชมพู สีส้ม และสีเทา ซึ่งจากการวิเคราะห์ที่ตามแนวคิดของ Berlin และ Kay พบคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาไทยมีจำนวน 10 สี จัดเป็นกลุ่มข้อมูลได้ 2 กลุ่ม ดังนี้

1. คำเรียกสีพื้นฐานในภาษาไทย ที่ใช้ทฤษฎีการชี้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย (ตารางที่ 1) มี 3 สี คือ สีแดง สีดำ และสีขาว ดังนี้

1.1 สีแดงจากการบอกเล่าของเจ้าของภาษาไทยที่เป็นผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้กล่าวถึงที่มาจากการใช้สีแดง ใช้การชี้และเคลื่อนไหวจากริมฝีปากบนลงมาถึงริมฝีปากกลาง มาจากการสังเกตสีของริมฝีปากมนุษย์ (ชาวเอเชีย) แต่เดิมท่ามือสีแดงเคลื่อนไหวตามริมฝีปาก ต่อมาท่ามือมีการปรับเปลี่ยนการเคลื่อนไหว เพื่อการสื่อสารที่รวดเร็ว จึงเกิดการเชื่อมโยงสู่การใช้ท่ามือที่เป็นปัจจุบันตามภาพในตารางที่ 1 ซึ่งมีความเหมือนกับท่ามือสีแดงของภาษาอเมริกัน

1.2 สีดำ จากการบอกเล่าของเจ้าของภาษาไทยที่เป็นผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้กล่าวถึงที่มาจากการใช้สีดำใช้การชี้ที่คิ้วและเคลื่อนไหวจากหัวคิ้วถึงหางคิ้วมาตามรูปร่างคิ้วของคนไทย ที่มีสีดำจึงเกิดการเชื่อมโยงมาสู่การทำภาษามือไทย

1.3 สีขาว จากการบอกเล่าของเจ้าของภาษาไทยที่เป็นผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้กล่าวถึงที่มาจากการใช้สีขาว ใช้การชี้ที่หัวไหล่และเคลื่อนไหวจากหัวไหล่ลงมาถึงบริเวณข้อศอก มาจากสีเสื้อนักเรียนที่มีสีขาว เน้นได้จากตำแหน่งมือที่อยู่บริเวณต้นแขนซึ่งเป็นบริเวณแขนเสื้อจึงเกิดการเชื่อมโยงมาสู่การทำภาษามือไทย

2. คำเรียกสีพื้นฐานในภาษาไทยที่ใช้ตัวสะกดนิ้วมือไทยตัวอักษรตัวแรก (initial sign language) แบบสะกดนิ้วมือไทยประดิษฐ์โดยคุณหญิงกมลลา ไกรฤกษ์ พ.ศ.2496 มีนายกุลน้อย ทองน้อย เป็นผู้วาด ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2551 วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล มีการปรับปรุงการวาดภาพและวิธีการสะกดนิ้วมือไม่เปลี่ยนแปลงยกเว้น สระอิ สระอ และสระโอ (มูลนิธิส่งเสริมและพัฒนาคนหูหนวกไทย, 2559) ซึ่งคำเรียกสีพื้นฐานที่ใช้ตัวสะกดนิ้วมือไทยตัวอักษรตัวแรกแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ท่ามือที่เคลื่อนไหวเร็ว ช่าย-ขวา อย่างรวดเร็ว แทนท่ามือสีต่าง ๆ มีทั้งหมด 5 สี คือ สีม่วง สีน้ำเงิน สีฟ้า สีเหลืองและสีเทา (ตารางที่ 2) และท่ามือที่เคลื่อนไหวอยู่กับที่ทั้งหมด 2 สี คือ สีเขียวและสีชมพู (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 1 คำศัพท์ภาษามือไทย ทำมือสีที่ใช้กลวิธีกรซึ่ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย

คำศัพท์ภาษาไทย	สีแดง	สีดำ	สีขาว
ทำมือสีที่ใช้			
คำอธิบาย	ใช้กรซึ่และเคลื่อนไหวจากริมฝีปากบนลงมาที่ริมฝีปากล่าง	ใช้กรซึ่ที่คิ้วและเคลื่อนไหวจากหัวคิ้วถึงหางคิ้วมาตามรูปคิ้ว	ใช้กรซึ่ที่หัวไหล่และเคลื่อนไหวจากหัวไหล่ลงมาถึงบริเวณข้อศอก

ตารางที่ 2 คำศัพท์ภาษามือไทยที่ใช้ตัวสะกดนิ้วมือไทยในคำเรียกสีทำมือที่เคลื่อนที่ ซ้าย-ขวา อย่างรวดเร็ว

ตัวสะกดนิ้วมือไทย	(ม)	(น)	(พ)	(ล)	(ก)
สี	สีม่วง	สีน้ำเงิน	สีฟ้า	สีเหลือง	สีเทา
ทำมือสี					
					

จากตารางที่ 2 ตัวสะกดนิ้วมือไทยตัวอักษรตัวแรก (Initial SignLanguage) ทำมือที่เคลื่อนที่ ซ้าย-ขวา อย่างรวดเร็ว แทนทำมือสีต่าง ๆ มีทั้งหมด 5 สี คือ สีม่วง สีน้ำเงิน สีฟ้า สีเหลืองและสีเทา สีเหลือง ใช้ตัวสะกดนิ้วมือ “ล” นั้นเนื่องมาจากรูปแบบการเขียน เหลือง จะมีตัว “ห” เป็นตัวอักษรตัวแรก แต่มีบทบาทเป็นอักษรนำ จึงใช้การออกเสียงตัว “ล” เป็นหลักสรุปได้ว่า สีเหลืองใช้ตัวสะกดนิ้วมือ “ล” โดยการสั่นมือมือไปทางซ้าย-ขวา นั้นไม่ได้มาจากอักษรตัวแรกแต่มาจากการออกเสียงของภาษาพูดไทยตามที่คุณหญิงกมลมา ไกรฤกษ์ ประดิษฐ์แบบสะกดนิ้วมือไทยโดยการนำตัวอักษรภาษาอังกฤษมาเทียบเสียงที่ตรงกัน ดังนั้นการสั่นมือถือเป็นการแสดงองค์ประกอบทำมือในการเคลื่อนไหวของทำมือ (movement) เพื่อแสดงความหมายของคำเรียกสีที่เป็นคำนาม เปรียบได้กับ แบบเสมือน (iconicity) จากการแบ่งประเภทของสัญลักษณ์ของเพียซ (Saeed, 1997) กล่าวถึงการแทนสัญลักษณ์ด้วยสิ่งที่เป็นเหมือนภาพเสมือน เช่น ภาพสัญลักษณ์ที่แสดงภาพเหมือนโดยใช้รูปผู้หญิงและผู้ชาย

ตารางที่ 3 คำศัพท์ภาษามือไทยที่ใช้ตัวสะกดนิ้วมือไทยในคำเรียกสีทำมือที่เคลื่อนไหวอยู่กับที่

ตัวสะกดนิ้วมือไทย	(ช)	(ช)
สี	สีเขียว	สีชมพู
ทำมือสี		
		

จากตารางที่ 3 ตัวสะกดนิ้วมือไทยตัวอักษรตัวแรก (Initial SignLanguage) ท่ามือที่เคลื่อนไหวอยู่กับที่มีทั้งหมด 2 สี คือ สีเขียวและสีชมพู ตัวสะกดนิ้วมือ “ข” มาจาก ตัวสะกดนิ้วมือ “ก” รวมกับการแสดงท่ามือหมายเลข 1 โดยให้ความหมายกำกับการสะกดนิ้วมือ “ข” หมายถึง สีเขียวในภาษามือไทย ส่วนตัวสะกดนิ้วมือ “ซ” มาจาก ตัวสะกดนิ้วมือ “จ” รวมกับการแสดงท่ามือหมายเลข 1 โดยให้ความหมายกำกับการสะกดนิ้วมือ “ซ” หมายถึง สีชมพูในภาษามือไทย

ข้อมูลที่เก็บมาได้ถูกวิเคราะห์ตามแนวคิดของ Berlin และ Kay (1969) ซึ่งคำเรียกสีพื้นฐานของ Berlin และ Kay มีจำนวนอยู่อย่างมาก 11 คำ คือ สีขาว สีดำ สีแดง สีเขียว สีเหลือง สีน้ำเงิน สีน้ำตาล สีม่วง สีชมพู สีส้ม และสีเทา พบคำเรียกสีพื้นฐานในภาษามือไทยมีจำนวน 10 สี ซึ่งมีสีฟ้าและสีเทา ที่ต่างจากแนวคิดแต่เป็นคำเรียกสีพื้นฐานในภาษามือไทยเนื่องจากยึดตามแนวคิดซึ่งตรงตามเกณฑ์ในการพิจารณาคำเรียกสีพื้นฐานของ Berlin และ Kay (1969)

คำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษามือไทย

จากการศึกษาคำเรียกสีพื้นฐานของ Berlin และ Kay (1969) โดยใช้แนวคิดวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานของ Berlin และ Kay มาเทียบเคียง ผู้เขียนพบคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษามือไทยมีจำนวน 10 สี พร้อมทั้งวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษามือไทย 3 วิธี ดังนี้

1. วิธีการนำคำเรียกสีพื้นฐานประสมกับคำขยายเพื่อบอกความเข้มอ่อนของสีจำนวน 4 สี ได้แก่ สีแดงเข้ม สีเขียวเข้ม สีเขียวอ่อนและสีน้ำเงินอ่อน จะใช้คำศัพท์ท่ามือ เข้ม อ่อน เติมหลังคำเรียกสีพื้นฐาน ซึ่งเป็นวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษามือไทย

คำขยายท่ามือ “เข้ม” เมื่อนำมาขยายสีใด ๆ จะให้ความหมายของสีนั้น ๆ มีลักษณะเป็นสีเข้มเสมอ และคำขยายท่ามือ “อ่อน” เมื่อนำมาขยายสีใด ๆ จะให้ความหมายของสีนั้น ๆ มีลักษณะเป็นสีอ่อนเสมอ จากการวิเคราะห์ของกลุ่มผู้เขียนพบว่า คนหูหนวกบางคนใช้ท่ามือคำว่า “มืด” แทนท่ามือ “เข้ม” และ ท่ามือคำว่า “สว่าง” แทนท่ามือ “อ่อน” (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 คำศัพท์ภาษามือไทย ท่ามือที่ใช้วิธีการนำคำเรียกสีพื้นฐานประสมกับคำขยายเพื่อบอกความเข้มอ่อนของสี

คำศัพท์ภาษาไทย	เข้ม	อ่อน
ท่ามือสีที่ใช้		

2. วิธีการใช้คำเรียกสิ่งเฉพาะสิ่งของเป็นคำเรียกสีจำนวน 3 สี ได้แก่ สีทอง สีเงินและสีครีม (ตารางที่ 5) ดังนี้

2.1 สีทองมาจากคำศัพท์ท่ามือ ทอง ซึ่งใช้ตัวสะกดนิ้วมือ “ด” รวมกับการหมุนแบบสั้นไปมา ลักษณะการเคลื่อนไหวตามลูกศรในภาพตารางที่ 5 ที่มาของคำศัพท์ท่ามือ ทอง ได้มาจากสีของทองที่มีสีคล้ายสีเหลืองจึงใช้ตัวสะกดนิ้วมือ “ด” และการหมุนแบบสั้นไปมา ได้มาจากแสงที่เปล่งประกายของทองมีลักษณะแวววาว สรุปได้ว่า สีทอง เป็นการนำชื่อของอัญมณี คือ ทองมาใช้เป็นคำเรียกสีในภาษามือ จึงนำมาสู่การทำภาษามือสีทอง

2.2 สีเงิน มาจากคำศัพท์ท่ามือ เงิน ลักษณะการเคลื่อนไหวโดยมือทั้ง 2 ข้างทับกันแล้วแตะเบา ๆ หลายครั้งตามลูกศรในภาพตารางที่ 5 ซึ่งได้มาจากลักษณะนามของธนบัตรที่ทับซ้อนกันเป็นจำนวนมาก เป็นการนำชื่อของเงินใช้เป็นคำเรียกสีในภาษามือ จึงนำมาสู่การทำภาษามือสีเงิน

2.3 สีครีม มาจากการนำคำศัพท์ท่ามือครีมลักษณะการเคลื่อนไหวมือไปในทางเดียวหลายครั้งตามลูกศรในภาพตารางที่ 5 ซึ่งได้มาจากลักษณะการทาครีมบนใบหน้า เป็นการนำชื่อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวบนใบหน้า คือ ครีม ใช้เป็นคำเรียกสีในภาษามือ จึงนำมาสู่การทำภาษามือสีครีม

ตารางที่ 5 คำศัพท์ภาษามือไทย ท่ามือสื่ที่ใช้วิธีการใช้คำเรียกสิ่งเฉพาะสิ่งของเป็นคำเรียกสี

คำศัพท์ภาษาไทย	สีทอง	สีเงิน	สีครีม
ท่ามือสื่ที่ใช้			

3. กลวิธีการใช้คำในภาษาอื่นเป็นคำเรียกสีในภาษามือไทย มีการยืมท่ามือจากภาษามืออเมริกันมาใช้เป็นคำเรียกสี จำนวน 3 สี ได้แก่ สีน้ำตาล สีส้มและสีเทา (ตารางที่ 6) ดังนี้

3.1 สีน้ำตาล (Brown) ใช้ตัวสะกดนิ้วมือภาษาอังกฤษ “B” ตัวแรกเป็นคำเรียกสี ซึ่งในคำเรียกสีพื้นฐานในภาษามือไทยก็ใช้ตัวสะกดนิ้วมือไทยตัวอักษรตัวแรกเช่นกัน กลวิธีนี้จึงใช้คำในภาษาอื่นเป็นคำเรียกสีในภาษามือไทยจึงนำมาสู่การทำภาษามือสีน้ำตาล

3.2 สีส้ม (Orange) ได้มาจากท่ามือ ส้ม ในภาษามืออเมริกัน เป็นวัฒนธรรมการกินผลส้มของชาวต่างชาติในยุคสมัยหนึ่งที่น่าผลส้มสด ๆ บีบใส่ปาก และนำสีของผลส้มใช้เป็นคำเรียกสีส้มในภาษามืออเมริกัน กลวิธีนี้จึงใช้คำในภาษาอื่นเป็นคำเรียกสีในภาษามือไทย จึงนำมาสู่การทำภาษามือสีส้มและมีการปรับตำแหน่งการใช้ภาษามือจากบริเวณปากมาที่ตำแหน่งใต้คาง เพื่อจะได้เห็นรูปปากที่ชัดเจน

3.3 สีเทา (Gray) ลักษณะการใช้มือเป็นการเคลื่อนไหวที่ไป-กลับหลาย ๆ ครั้ง ท่ามือนี้ได้มาจากการผสมสีดำและสีขาวเข้าด้วยกันบ่งบอกว่าเป็นสีเทาในคำเรียกสีในภาษามืออเมริกัน กลวิธีนี้จึงใช้คำในภาษาอื่นเป็นคำเรียกสีในภาษามือไทยจึงนำมาสู่การทำภาษามือสีเทา

ตารางที่ 6 คำศัพท์ภาษามือไทยที่ใช้การยืมมาจากภาษามืออเมริกันในคำเรียกสี

คำศัพท์ภาษาไทย (ภาษาอังกฤษ)	สีน้ำตาล (brown)	สีส้ม (orange)	สีเทา (gray)
ภาษามืออเมริกัน ¹			
ภาษามือไทย			

¹ Boo and Dragon Confliction (2016)

บทสรุป

คำเรียกสีในภาษามือไทย พบคำเรียกสีพื้นฐานในภาษามือไทย 2 วิธี จำนวน 10 สี ซึ่งมีสีฟ้าและสีเทาที่ต่างจากแนวคิดแต่เป็นคำเรียกสีพื้นฐานในภาษามือไทยเนื่องจากยึดตามแนวคิดซึ่งตรงตามเกณฑ์ในการพิจารณาคำเรียกสีพื้นฐานของ Berlin และ Kay (1969) โดยจัดกลุ่มดังนี้ 1. ใช้การชี้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายมีทั้งหมด 3 สี คือ สีแดง สีดำ และสีขาว รวมทั้ง Hollman (2010) ได้ศึกษาคำศัพท์สีในภาษามือเอสโตเนีย (ESL) พบว่า คำเรียกสีมาจากการชี้ไปที่ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น สีแดงชี้ริมฝีปาก สีขาวมาจากสีผิวของคนในประเทศนั้น 2. ใช้ตัวสะกดนิ้วมือไทยตัวอักษรตัวแรก (Initial SignLanguage) แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย (2.1) ท่ามือที่เคลื่อนไหวที่ ซ้าย-ขวา อย่างรวดเร็วแทนท่ามือสีต่าง ๆ มีทั้งหมด 5 สี คือ สีม่วง สีน้ำเงิน สีฟ้า สีเหลืองและสีเทา (2.2) เป็นท่ามือที่เคลื่อนไหวอยู่กับที่มีทั้งหมด 2 สี คือ สีเขียวและสีชมพู (James, 1989) และผู้เขียนพบคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษามือไทยมี 3 วิธี จำนวน 10 สี 1. การนำคำเรียกสีพื้นฐานประสมกับคำขยายเพื่อบอกความเข้ม อ่อนของสี จำนวน 4 สี ได้แก่ สีแดงเข้ม สีเขียวเข้ม สีเขียวอ่อน และสีน้ำเงินอ่อน

2. การใช้คำเรียกสิ่งเฉพาะ สิ่งของเป็นคำเรียกสี จำนวน 3 สี ได้แก่ สีทอง สีเงิน และสีครีม 3. การใช้คำในภาษาอื่นเป็นคำเรียกสี ในภาษามือไทยมีการยืมท่ามือมาจากภาษามืออเมริกันมาใช้เป็นคำเรียกสี จำนวน 3 สี ได้แก่ สีน้าตาล สีส้ม และสีเทา กล่าวได้ว่าคำเรียกสีในภาษามือไทยใช้ภาษามือเพียงข้างเดียวยกเว้นสีเทาที่ใช้การเคลื่อนไหวของมือทั้งสองข้าง (Hollman, 2010)

จากบทสรุปพบว่า มีประเด็นที่สามารถนำมาอธิบายดังรายละเอียดต่อไปนี้ การศึกษาคำศัพท์ภาษามือเรื่องสีในหนังสือภาษามือไทย เล่ม 2 พ.ศ. 2547 (สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย, 2547) จำนวนทั้งหมด 20 สี มีคำเรียกสีพื้นฐานในภาษามือไทยที่ใช้ตัวสะกดนิ้วมือไทยตัวอักษรตัวแรก (Initial SignLanguage) ซึ่งมีจำนวนมากที่สุดทั้งหมด 10 สี ยกเว้นสีเหลือง ใช้ตัวสะกดนิ้วมือ “ล” เนื่องจากรูปแบบการเขียน เหลือง จะมีตัว “ห” เป็นตัวอักษรตัวแรกแต่มีบทบาทเป็นอักษรนำ จึงใช้การออกเสียงตัว “ล” นั้น ไม่ได้มาจากอักษรตัวแรกแต่มาจากการออกเสียงของภาษาพูดไทยตามที่คุณหญิงกมลมา ไกรฤกษ์ ประดิษฐ์แบบสะกดนิ้วมือไทยโดยการนำตัวอักษรภาษาอังกฤษมาเทียบเสียงที่ตรงกันเมื่อปี พ.ศ. 2496 เมื่อเทียบเคียงกับหนังสือภาษามือไทย เล่ม 2 พ.ศ. 2547 (สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย, 2547) มีช่วงระยะเวลา 51 ปี ที่ภาษามือไทยใช้ตัวสะกดนิ้วมือไทยตัวอักษรตัวแรกเป็นท่ามือต่าง ๆ มาจนถึงปัจจุบันตามหลัก Diachronic ซึ่งการศึกษาคำเรียกสีในภาษามือไทยตามวิวัฒนาการตามลำดับเวลา เช่น คำที่ใช้ตัวสะกดนิ้วมือไทยตัวอักษรตัวแรกท่ามือน้ำ ใช้ “น” บริเวณแก้ม ท่ามือที่เกี่ยวกับเครือญาติจะใช้ตำแหน่งบริเวณใบหน้าและข้าง ๆ แก้ม เช่น ท่ามือลูบ ใช้ “ล” และท่ามือป่า ใช้ “ป” เป็นต้น ส่วนท่ามือสีที่ไม่ระบุในหนังสือภาษามือไทย เล่ม 2 ใช้ตัวสะกดนิ้วมือไทยตัวอักษรตัวแรก เช่น สีคราม ใช้ “ค” เป็นคำเรียกสีคราม และใช้ภาษามือตามไวยากรณ์ภาษาไทย เช่น สีแดงเลือดหมู ใช้ท่ามือ แดง + เลือด + หมู เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- จิตประภา ศรีอ่อน. 2542. คู่มือการใช้ล่ามภาษามือในห้องเรียน. วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล. นครปฐม. 20 หน้า
- ณรงค์กร รอดทรัพย์. 2556. คำเรียกสีในภาษาปืซู. วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. 35(2): 27-36.
- ธนัญญากุล พรทิพย์พานิช. 2557. คำเรียกสีในภาษาไทยสมัยธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ประยุกต์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิบูล ภูษมศรี. 2561. คำเรียกสีในภาษาไทยถิ่นอีสาน. วารสารภาษาศาสตร์และวัฒนธรรม. 7(1): 103-122.
- มูลนิธิส่งเสริมและพัฒนาคนหูหนวกไทย. 2559. การสะกดนิ้วมือไทย ก.ไก่. พิมพ์ครั้งที่ 2. ฟันนี้พับลิชชิง. กรุงเทพมหานคร. 98 หน้า.
- ราชภัฏ บุญญา. 2551. ภาษามือ: ภาษาของคนหูหนวก. วารสารวิทยาลัยราชสุดา. 4(1): 77-94.
- ศราวุธ หล่อดี. 2561. คำเรียกสีและโมโนทัศน์เกี่ยวกับสีในภาษาล้านนา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย. 2547. หนังสือภาษามือไทย เล่ม 2 (ฉบับปรับปรุงแก้ไข). พิมพ์ครั้งที่ 2. บพิธการพิมพ์. กรุงเทพมหานคร. 117 หน้า.
- สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย. 2548. คู่มือการสื่อสารเรื่องสุขภาพด้วยภาษามือไทย พิมพ์ครั้งแรก. บพิธการพิมพ์. กรุงเทพมหานคร. 219 หน้า.
- Berlin, B. and P. Kay. 1969. Basic Color Terms: Their Universality and Evolution. Berkley and Los Angeles: University of California Press. California, USA. 178 p.
- Boo and Dragon Confliction. 2016. Greeting and Colors. [Online]. Available: <https://blevinlm22.wixsite.com/aandlsignlanguage/home/author/Bunny-Boo-%26-Dragon-Confliction>. (Retrieved December 2020).
- Hollman, L. 2010. Basic Color Terms in Estonian Sign Language. Doctor of Philosophy Dissertation. University of Tartu. Estonia.
- James, W. 1989. Basic Color Term Lexicalization across Sign Languages. Sign Language Studies. 63: 145-152.
- Saeed, J. 1997. Semantics. Blackwell. Oxford. England. 406 p.